

Het Oude Egypte

GESCHENK VAN DE NIJL

JUBELPARKMUSEUM - KMKG - JUBELPARK 10 - 1000 BRUSSEL

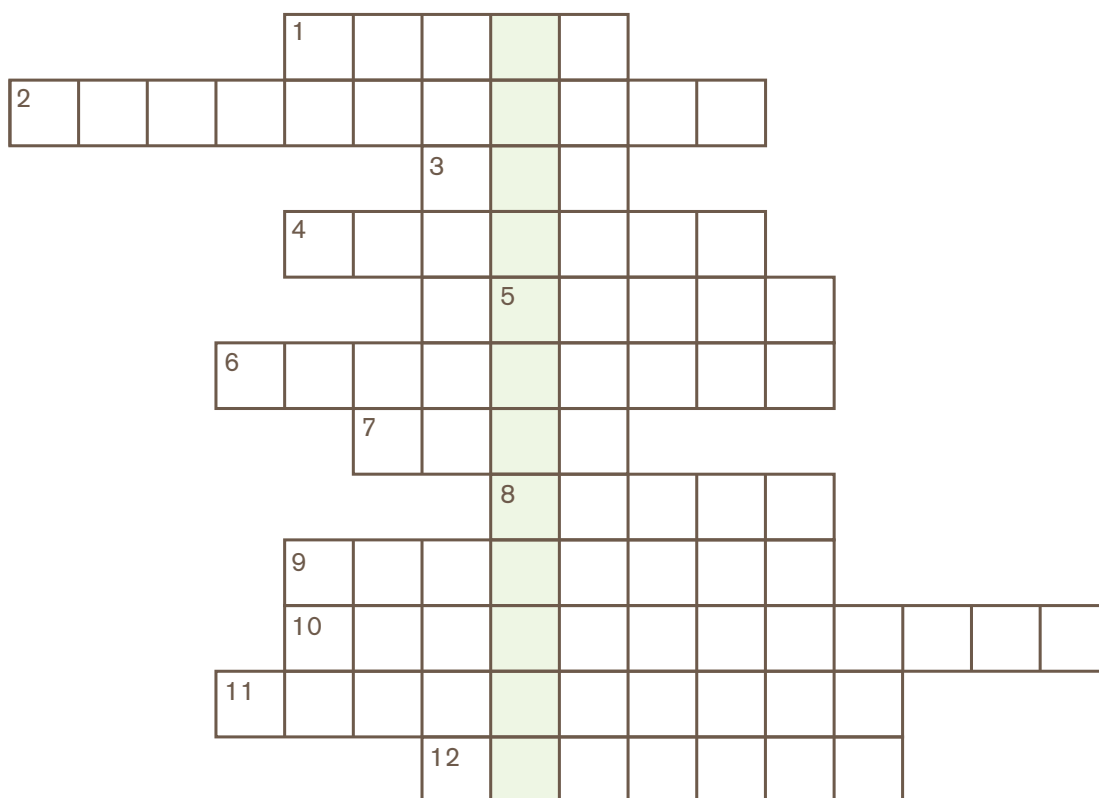
naam:

datum:

**Vul het kruiswoordraadsel in.
In de gekleurde vakjes kun je de naam van een
beroemde farao lezen.**

1. god van het schrift
2. dit deed de Nijl jaarlijks
3. beschermgod van kinderen en zwangere vrouwen
4. graf van een edele in het Oude Rijk
5. hierin bewaarde men de ingewanden van de dode
6. papyrusrol die de dode helpt het hiernamaals te bereiken
7. levensteken
8. valkgod
9. koningsgraf uit het Oude Rijk
10. behandeling van het lichaam van de overledene
11. schriftteken
12. god van de mummificatie

EGYPTE VÓÓR DE FARAO'S

Rond 5500 v. Chr. ontstonden in de Nijlvallei vaste nederzettingen waar men aan landbouw en veeteelt deed en vaatwerk maakte. Grafgiften zijn een belangrijke bron van informatie over de leef- en denkwereld van de Oude Egyptenaren.

**Uit welke materialen werd het vroegste vaatwerk gemaakt?
Omcirkel de juiste antwoorden:**

glas / steen / kunststof / gebakken klei / metaal

Teken hier een pot die jij opvallend mooi of interessant vindt:

Rond 3100 v. Chr. begint een nieuwe periode wanneer koning Narmer Opper- en Neder-Egypte verenigt. De periode vóór de farao's wordt ingedeeld bij de prehistorie omdat er nog geen schrift bestond.

Kijk aandachtig naar de schminkpaletten en tracht zoveel mogelijk vormen te herkennen.

Waarom kreeg de dode deze giften mee?

Mummificatie bestond nog niet. Hoe werden de doden dan wel begraven en in welke houding?

Schminkpalet,
Predynastische Tijd

DE FARAO

Om de macht van de farao te tonen, werden overal in het land beelden van de koning geplaatst. Dat het beelden van de farao waren, kon men zien aan de volgende kentekens:

De koning stond aan de top van de georganiseerde Egyptische maatschappij: hij was opperste legeraanvoerder en verantwoordelijk voor de organisatie van de landbouw. Zijn volk beschouwde hem niet als een gewone mens, maar als de aardse verschijning van de god Horus. Als bemiddelaar tussen goden en mensen was de farao verantwoordelijk voor de bouw van tempels en voor de cultus. Hij diende offers aan de goden te brengen opdat die op hun beurt de mensen gunsten zouden schenken. Na hun dood werden de farao's vaak zelf vergoddelijkt en aanbeden.

Ga op zoek naar de volgende farao's: kan jij enkele van hun kentekens vinden?

Fajoem, Nieuwe Rijk: 19de dynastie

Hatsjepsoet

een van de weinige vrouwelijke farao's die Egypte gekend heeft.

Thebe, Nieuwe Rijk: 18de dynastie

Thoetmosis III

de 'Napoleon van Egypte', een groot veroveraar.

Amenhotep II

de 'sportieve koning' die alle soldaten van zijn leger overtrof.

Elkab/Necheb, Nieuwe Rijk: 18de dynastie

Toetanchamon

kwam op de troon toen hij amper 9 jaar oud was.

Nieuwe Rijk: 18de dynastie

Ptolemaeische koning

in zijn tijd werd Grieks de officiële taal.

Ptolemaeische Tijd

HET SCHRIFT

Om het uitgestrekte Egypte te regeren en te organiseren steunde de farao op een uitgebreid ambtenarenapparaat. De ambtenaren vormden een kleine, maar machtige en gerespecteerde groep. Het beroep ging vaak over van vader op zoon. Jongens bestemd om schrijver te worden kregen een strenge opleiding.

Er waren niet minder dan 700 hiërogliefen en in de loop van de geschiedenis kwamen er steeds meer bij. Een hele klus om dat alles te onthouden!

Dit is een afbeelding van een schrijver aan het werk. Vergelijk de houding van dit beeld met die waarin jij schrijft. Wat is er anders?

.....

.....

Nieuwe Rijk: 18de dynastie(?)

Hier zie je de hiëroglief voor schrijfgereief. Kun je de verschillende delen benoemen?

Wij kennen een alfabet. Wat is het verschil met de hiërogliefen?

.....

In welke richting werden hiërogliefen geschreven?

.....

De god van de schrijfkunst was Thoth. Deze god kan op twee verschillende manieren worden voorgesteld: als een

of als een

Nieuwe Rijk

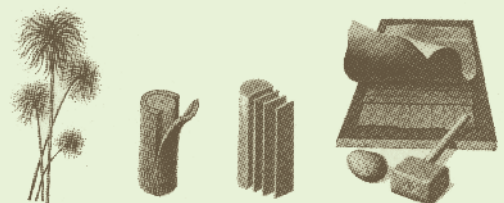

Late Tijd

Er werd geschreven op verschillende dragers. Vaak gebruikte men papyrusvellen. Ze werden gemaakt van papyrus, een soort riet dat in overvloed langs de Nijl groeide.

Papyrusvellen waren kostbaar materiaal dat door de farao zelf ter beschikking werd gesteld. Voor oefeningen, schetsen en minder belangrijke teksten gebruikte men dan ook goedkopere materialen zoals potscherven of stukken kalksteen, ook wel *ostraca* genoemd.

HET SCHRIFT

Wie van jullie waagt zich aan de ontcijfering van de volgende tekens?

In een serech

of in een cartouche

 s	 eend = sa	 zon = ra	 oog = ir	 hand = d
 water = n	 mond = r	 brood = t	 mand = k	 oe / w
 i	 f	 saah	 nfr	 ms
 man	 vrouw	 1	 10	 1000

Het hiërogliefenschrift bleef in gebruik tot in de 4de eeuw n. Chr. toen er al lang geen farao's meer waren en de Romeinen over Egypte heersten. Ca. 650 v. Chr. ontwikkelde zich het demotische schrift uit het hiëratistische en aan het einde van de 4de eeuw kwam daaruit het Koptische schrift voort.

Hiërogliefen zijn pictogrammen die een object of een idee kunnen weergeven. De Oude Egyptenaren gebruikten deze beeldtekens vooral om belangrijke teksten te noteren zoals in graven en tempels. Daarnaast werd het hiëratistische schrift gebruikt, vooral in de administratie. Het was namelijk iets makkelijker om te leren en te gebruiken.

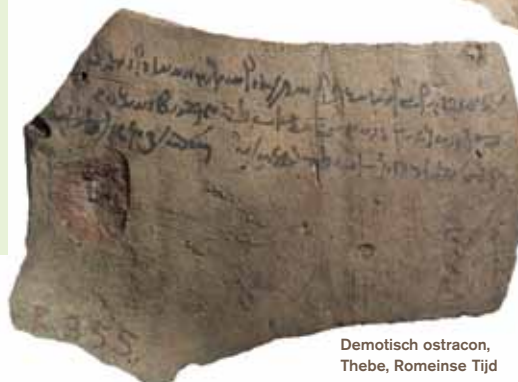
Met een zuiver beeldschrift zoals het hiërogliefenschrift kon men moeilijk abstracte begrippen weergeven zoals *geluk*, *gezond*, *angst* of *worden*. Daarom gebruikten de Egyptenaren de pictogrammen ook als fonogrammen of klanktekens, om één-, twee- en drielettertekens weer te geven. Doffe klinkers schreef men niet.

Schooltablet, Abydos, Nieuwe Rijk: 19de dynastie

Koptisch ostracon, Romeinse Tijd

Demotisch ostracon, Thebe, Romeinse Tijd

DE GODENWERELD

Om de wereld rondom zich te verklaren, creëerden de Egyptenaren een uitgebreide godenwereld: voor bijna elk aspect van het leven was er een specifieke god.

Gaandeweg ontstond er een georganiseerde staatsgodsdienst waarop een groot stuk van de macht van de farao berustte. Er werden tempels gebouwd voor de verschillende goden waar priesters de eredienst verzorgden. Sommige goden werden vereerd in het hele land, andere enkel in een bepaalde stad of streek.

Stèle van Maï: hulde aan Osiris, Abydos, Nieuwe Rijk: 19de dynastie

Abydos was voor de Egyptenaren een belangrijke bedevaartplaats waar ze minstens één keer in hun leven naartoe wilden reizen. Vaak lieten ze er dan een gedenksteen of stèle oprichten met hun naam, beeltenis en een gebed.

Vul de woorden in op de juiste plaats:

koehorens / zonneschijf / Osiris / Horus / valk / dubbele kroon / gevleugelde zonneschijf / Isis / jeugdlok

Links op de stèle staan drie goden. .... zit op een troon.

Zijn vrouw (en zus) ..... staat achter hem. Ze heeft twee ..... op haar

hoofd en daartussen de ..... Helemaal links staat hun zoon Horus met de kop van een

..... Hij draagt een belangrijke kroon: de ..... van Neder- en Opper-

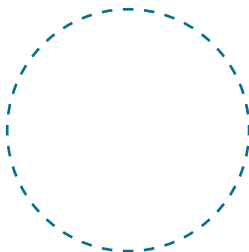
Egypte. Tegenover deze goddelijke familie staat een ander stel: vader en zoon. De jongen rechts is nog niet

volwassen, dat zie je aan zijn ..... Maar als hij opgroeit, wordt hij de grote farao Ramses II.

Ten slotte worden alle aanwezigen beschermd door de .....

Osiris is de god van het dodenrijk. Let goed op de vorm van zijn lichaam: waarop lijkt die?

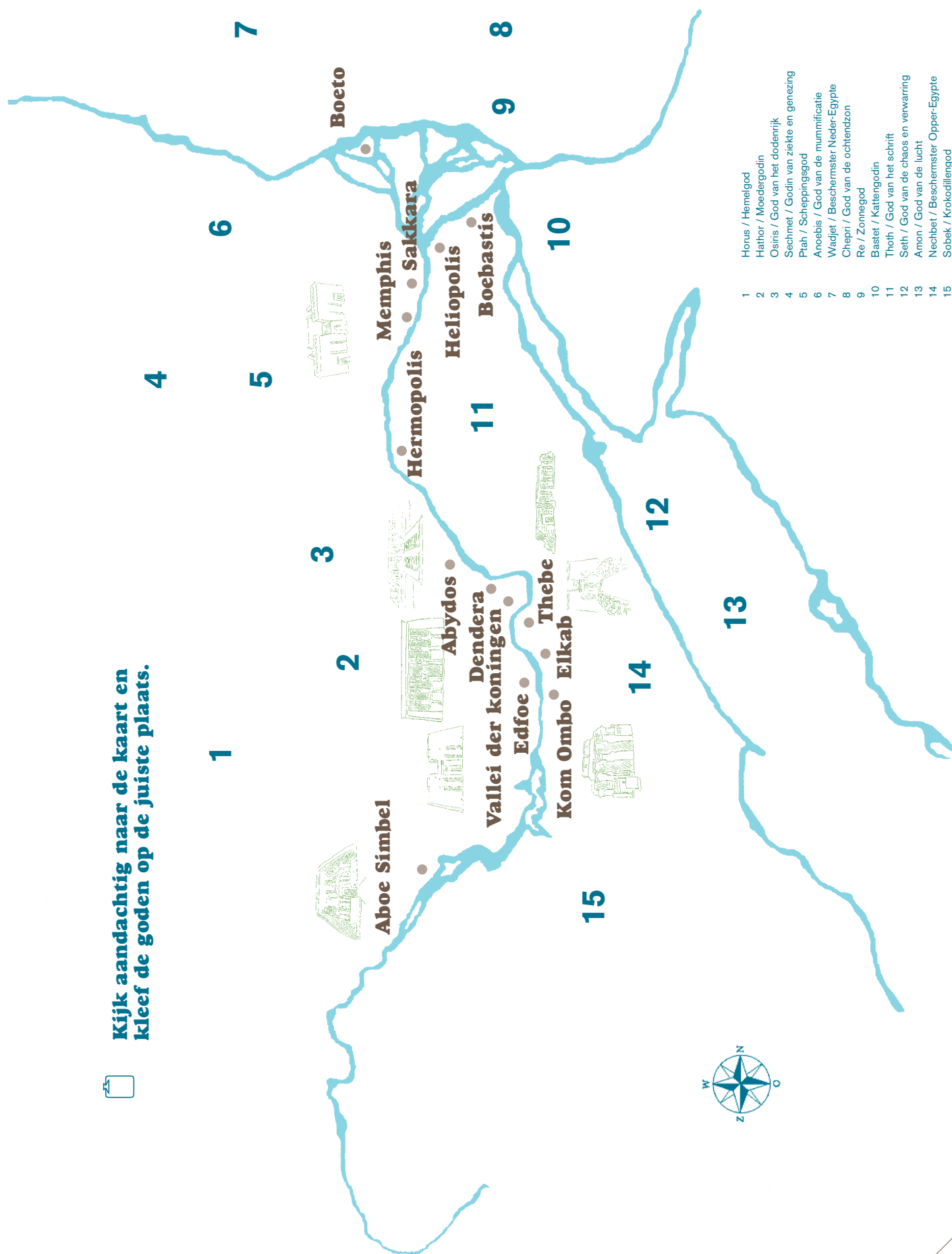
Teken het anhteken.

Deze hiëroglief betekent 'leven'.

DE GODENWERELD

Kijk aandachtig naar de kaart en
kleef de goden op de juiste plaats.

1	Horus / Hemelgod
2	Hathor / Moedergodin
3	Osiris / God van het dodenrijk
4	Sechmet / Godin van ziekte en genezing
5	Ptah / Scheppingsgod
6	Anoebis / God van de mummificatie
7	Wadjet / Beschermster Neder-Egypte
8	Chepri / God van de ochtendzon
9	Re / Zonnegod
10	Bastet / Kattengodin
11	Thoth / God van het schrift
12	Seth / God van de chaos en verwarring
13	Amon / God van de lucht
14	Nechbet / Beschermster Opper-Egypte
15	Sobek / Krokodillengod

DE MUMMIFICATIE

 Hieronder vind je het meest traditionele 'recept' van de mummificatie. Jammer genoeg zijn de handelingen door elkaar geraakt. Zet jij ze in de juiste volgorde?

Elke Egyptenaar hoopte naar het voorbeeld van Osiris na zijn dood weer levend te worden. Hij geloofde immers dat de dood niet het definitieve einde betekende, maar slechts een korte overgang naar het verdere leven in het hiernamaals. Daar zouden lichaam en ziel elkaar terugvinden en een nieuw, volwaardig en eeuwig leven leiden.

Families die het zich konden veroorloven, lieten de lichamen van hun doden behandelen door priesters. Ze probeerden de dode er zo levendig mogelijk te laten uitzien. Het resultaat noemen we een mummie.

- .... het lichaam wordt met meerdere lagen windsels omwikkeld
- .... een laag natron wordt in en rond het lichaam gelegd. Dit soort zout neemt het lichaamsvocht op en droogt dus het lichaam uit
- .... het lichaam wordt bedekt met een harsachtige substantie afkomstig van ceders, pijnbomen en sparren
- .... de dode krijgt een masker op het gezicht
- .... de ingewanden worden langs een snede in de onderbuik weggehaald; soms worden ook de hersenen verwijderd
- .... de buikholte wordt opgevuld met allerlei materialen zoals linnen, natron, zand of welriekende en kostbare producten zoals wierook en mirre

De canopen zijn een belangrijk deel van de begrafenisuitzet. Wat bewaarde men hierin?

Kun je de vier verschillende figuren herkennen?

Tussen de mummiewindsels werden allerlei amuletten gelegd om de dode extra te beschermen. Zoek en teken de volgende gelukbrengers:

← Horus oog of oedjat-oog: dit sierlijke oog was een zeer belangrijk amulet. Het was het symbool van genezing, bescherming, perfectie en kracht.

Djed-pijler: dit symbool noemt men ook wel de ruggengraat van Osiris en stond symbool voor eeuwigheid en duurzaamheid. →

MUMMIES

Antinoë, 12de dynastie

De juiste antwoorden vormen het beroep van deze mummie:

- Dit is een mummie uit het Nieuwe Rijk → **M** **P** ← Dit is een mummie uit het Middenrijk
- Een sarcofaag is een stenen mummiekist → **O** **B** ← Sarcofaag is een ander woord voor scarabee
- Deze mummie ligt op zijn rug → **D** **L** ← Deze mummie ligt op zijn linkerzij
- Het houten voorwerp aan het hoofdeinde is een hoofdsteun → **I** **K** ← Het houten voorwerp aan het hoofdeinde is een voetsteun
- De dode kreeg sandalen mee omdat men geloofde dat de mummie na de dood weer kon lopen → **R** **T** ← De dode kreeg alle kledij mee die een levende mens nodig heeft, dus ook sandalen
- De stokken die langsij liggen dienen om vijanden te verslaan → **J** **I** ← De stokken die langsij liggen zijn een teken van rijkdom en waardigheid
- Het mummiemasker gaf de dode weer een mooi en jong gezicht → **E** **F** ← De dode kreeg een masker omdat de Egyptenaren zich graag verkleedden

Mummie van de 'borduurster', Antinoë

Dit is de zogenaamde borduurster Euphemia. Eigenlijk was ze een weefster, dat kan je zien aan de spullen die met haar begraven zijn. Ze stierf toen ze ongeveer 50 jaar oud was. We weten dat ze tot de gegoede klasse behoorde omdat ze wel vier lagen mooie kledij draagt!

Zoek op hoe oud deze mummie ongeveer is.

Het lichaam van deze vrouw werd niet door een priester gemummificeerd, maar droogde helemaal uit door het hete woestijnzand.

Waarom kun je zien dat deze mummie op natuurlijke wijze is bewaard?

DE NIJL

De jaarlijkse Nijloverstroming bepaalde het ritme van de seizoenen. Zo kende Egypte drie seizoenen van telkens vier maanden. Tijdens het *overstromingsseizoen* werd slib (vruchtbare modder) afgezet in het Nijldal. Gedurende het *zaaiseizoen* deed men aan irrigatielandbouw. Ten slotte was er het *oogstseizoen*. Het Nijldal noemde men het Zwarte Land (*Kemet*) naar het donkere slib op de oevers. De woestijn rondom werd het Rode Land (*Desjeret*) genoemd omdat de rotsen 's avonds roze kleuren in de ondergaande zon.

Met zijn meer dan 6500 km lengte, waarvan de laatste 1200 km door Egypte, is de Nijl de langste rivier ter wereld.

Het Nijlwater was niet alleen belangrijk voor de landbouw. Waarvoor nog meer denk je?

Wat deden de landbouwers wanneer de velden onder water stonden?

Dit zijn .....

**Ze liggen in
Opper / Neder-Egypte***

Sakkara en het plateau van Giza liggen vlakbij de huidige hoofdstad van Egypte. Weet jij hoe die heet?

Tijdens het Nieuwe Rijk werden koningen en hoge ambtenaren in rotsgraven te ruste gelegd.

Een bekend voorbeeld is de Vallei der Koningen in Opper / Neder-Egypte*.

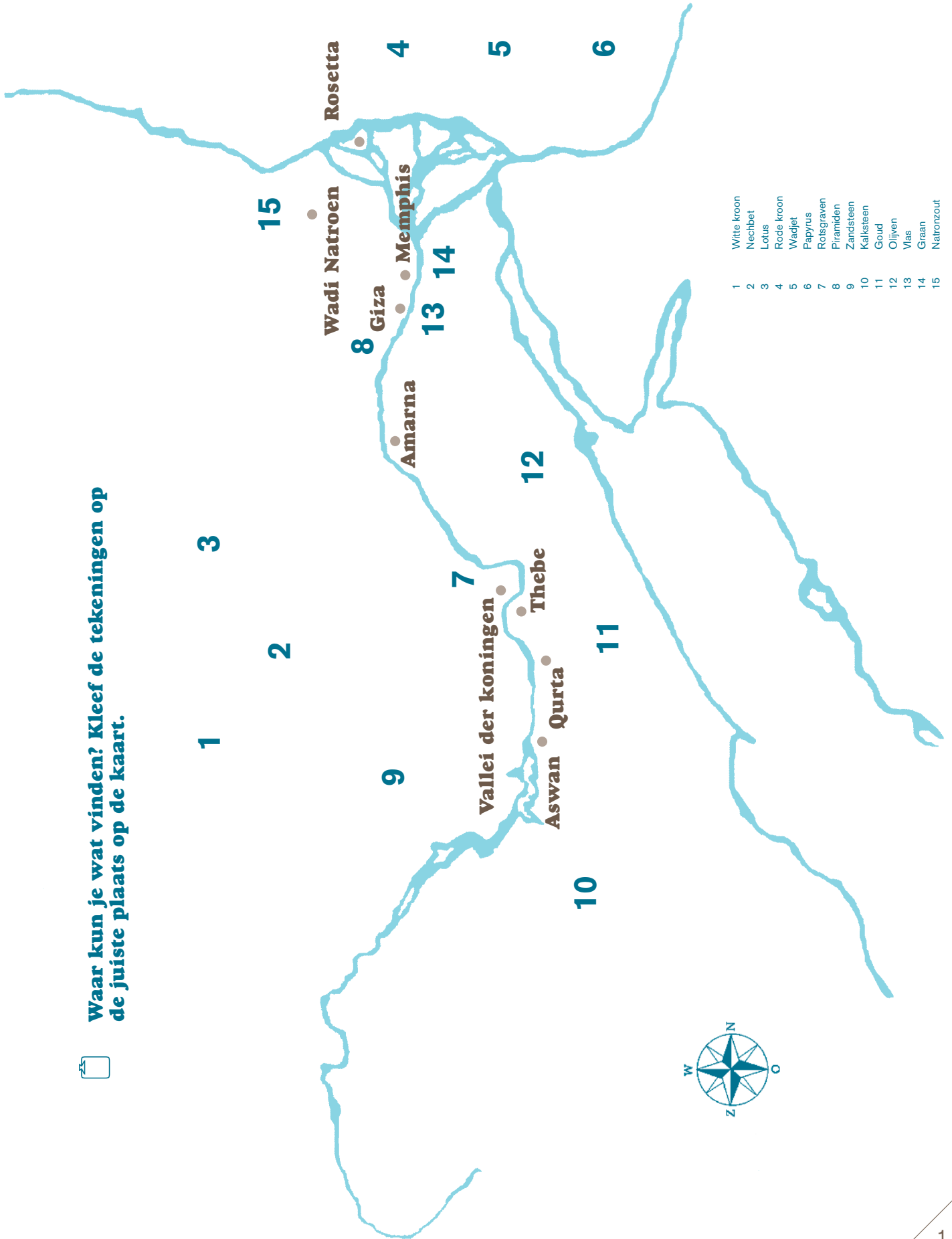
Het soort graf waarin een dode werd begraven was afhankelijk van zijn rijkdom en status. Arbeiders en boeren werden de hele Oudegyptische periode lang in het zand begraven. Koningen, ambtenaren, priesters en schrijvers hadden de middelen om zich met de beste zorg te omringen.

* schrap wat niet past

DE NIJL

Waar kun je wat vinden? Kleef de tekeningen op de juiste plaats op de kaart.

1	Witte kroon
2	Nechbet
3	Lotus
4	Rode kroon
5	Wadjet
6	Papyrus
7	Roisgraven
8	Piramiden
9	Zandsteen
10	Kalksteen
11	Goud
12	Olijven
13	Vias
14	Graan
15	Natronzout

EEN MASTABA UIT HET OUDE RIJK

Dit is de grafkapel van de mastaba van Neferirtenef. Het graf stond in Sakara en werd gebouwd tijdens de 5de dynastie. Op de muren staan verschillende facetten van zijn leven afgebeeld. Naast schrijver en jurist in dienst van de farao kun je hem met luipaardvel om ook als priester herkennen. Tenslotte zie je hoe hij zich thuis met zijn gezin ontspant.

Kijk zorgvuldig en tracht in onderstaande tekst de ontbrekende woorden in te vullen:

druiventrossen / lkni / sikkels / vrouw / ezeltjes / manden / vijgen / aap / dorsvloer / vlas

Enkele mannen zijn in bomen geklommen om .....

te plukken. 'Ze zijn heerlijk!', zegt een van hen. Onder de bomen staan

hun makkers klaar om de vruchten te verzamelen in .....

Daaronder zijn wijnranken te zien die over een pergola geleid zijn. Voorzichtig leggen plukkers de rijpe

..... in mandjes. Verder zien we hoe Neferirtenef samen met zijn .....

het werk van de boeren op zijn velden inspecteert. Hij heeft ook zijn hond ..... meegenomen

en een dwerg die een ..... aan de leiband houdt. De boeren zaaien, ploegen, verzamelen

..... en maaien graan met ..... De bussels graan worden vervoerd op

de rug van ..... Die zien we even later ook aan het werk op de .....

'Draai je om', zegt een boer tegen een van hen die zich koppig gedraagt.

Sakara, Oude Rijk: 5de dynastie

Welke offergaven krijgt Neferirtenef mee in zijn graf?

.....

Kun je ontdekken wat Neferirtenef en zijn familie zoal deden om zich te ontspannen?

.....

.....

EEN ROTSGRAF UIT HET NIEUWE RIJK

Dit Thebaanse rotsgraf behoorde toe aan de voorname Egyptenaar Nacht. Hij leefde tijdens de 18de dynastie en moest toezien op de tuinen, velden, visvijvers, boom- en wijngaarden van de tempel van Amon in Thebe.

Kijk aandachtig naar de voorstelling van de begrafenisstoet van Nacht en som zoveel mogelijk voorwerpen op die men aan de dode meegaf.

Oesjebti van Pachedoe, Nieuwe Rijk

De dode kreeg ook kisten vol kleine beeldjes van boeren en arbeiders mee: de oesjebti's of 'antwoorders'. Ze zijn voorzien van de tekst 'hier ben ik' en vervangen de dode wanneer die op het veld moet werken in het hiernamaals.

In het Nieuwe Rijk kreeg men het liefst 365 oesjebti's mee. Waarom net zoveel?

Tijdens de begrafenis werden door de priesters rituele handelingen verricht en teksten gereciteerd. Heel belangrijk was het 'mondopeningsritueel' dat werd uitgevoerd bij de mummie en de beelden van de dode die mee in het graf werden geplaatst.

Wat kan de bedoeling zijn van het mondopeningsritueel?

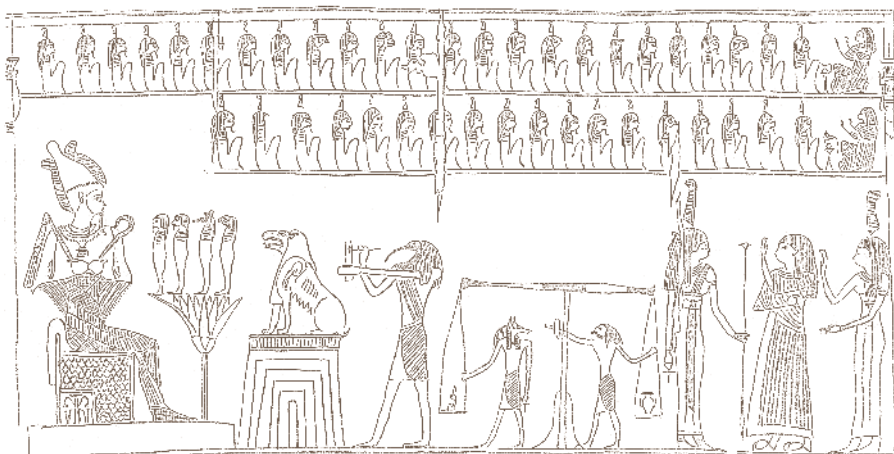

Etui voor het mondopeningsritueel, Abydos, Oude Rijk

HET WEGEN VAN HET HART

Dit is het dodenboek van Tasjeritmontoe, een tempelmuzikante die tijdens de Ptolemaïsche Tijd leefde en in Thebe werd begraven. Dit fragment toont hoe ze voor de troon van Osiris verschijnt. De god van de dodenwereld oordeelt samen met de godin Maät of de dode goed geleefd heeft. Ze luisteren naar haar negatieve biecht en leggen haar hart op een weegschaal. De Oude Egyptenaren geloofden immers dat je hart je geweten was, de zetel van je verstand.

Vanaf het Nieuwe Rijk krijgt de dode in zijn graf een papyrus vol teksten en magische spreken mee die hem moeten helpen veilig het hiernamaals te bereiken: een dodenboek. Hierin wordt het dodengericht beschreven.

Zet op basis van onderstaande gegevens de juiste cijfers bij de juiste figuren

1. Tasjeritmontoe, de overledene
2. Osiris, god van het Dodenrijk en voorzitter van deze rechtbank
3. een tribunaal van 42 rechters, één voor elke provincie van Egypte
4. Ammit, 'zij die de doden verslindt'
5. Thoth, de god van het schrift
6. Maät, godin van de wet en de orde
7. Horus, de hemelgod, zoon van Osiris
8. de weegschaal
9. het hart
10. gewicht in de vorm van Maät
11. Anoebis, god van de mummificatie
12. lotusbloem met de vier Horuskinderen

Scarabee, Nieuwe Rijk

De Oude Egyptenaren waren wel een beetje bang voor dit oordeel. Daarom legden ze een amulet in de vorm van een mestkever, de zogenaamde hartscarabee, op de plaats van het hart van de dode. Op deze geluksbrenger staat meestal een spreuk uit het dodenboek waarin het hart wordt opgeroepen niet tegen de eigenaar ervan te getuigen.

DE NEGATIEVE BIECHT

Luister even naar een paar fragmenten uit het dodenboek van de beeldhouwer Neferrenpet. Hij leefde tijdens de 19de dynastie en werd in Thebe begraven. Uiterst rechts staat hij in gebedshouding voor Osiris bij wie hij moet biechten:

In de dodenwereld wil de Egyptenaar een volledig persoon zijn. De bewaring van zijn lichaam alleen volstaat niet. Iemands ziel kan pas écht weer tot leven komen wanneer de verschillende delen van de persoon weer samenkomen.

*Ik heb niet gedood
Ik heb niet laten doden
Ik heb een arme zijn bezit niet ontnomen
Ik heb niemand laten honger
Ik heb een dienaar niet bij zijn meester belasterd
Ik heb geen verdriet berokkend
....
Ik ben zuiver, ik ben zuiver*

We noemen deze biecht een 'negatieve' biecht. Waarom?

Zoek in het boek de delen en verbind de beschrijving met de juiste afbeelding:

1. De ka is je levenskracht en wordt voorgesteld als je dubbelganger
2. De ba is je bewegingsvrijheid en wordt voorgesteld als een vogel met een mensenhoofd
3. De sjoet is je schaduw
4. De ib is je hart, geheugen en verstand
5. Je ren is je naam. Als men die vergeet, is het of je een tweede keer sterft

Met welk vervoermiddel stelt de dode zich zijn reis naar de andere wereld voor?

Welke gevaren komt de dode zoal tegen op zijn weg?

BOEREN EN ARBEIDERS

De landbouw was van het grootste belang voor de Oudegyptische samenleving. De hele maatschappij leefde immers op het ritme van de jaarlijkse Nijloverstroming. Het was de farao die de organisatie van de landbouw stevig in handen had.

In de graven zijn altijd afbeeldingen van het werk op het land terug te vinden. In het Middenrijk kreeg de dode beeldjes van dienaren mee die in het hiernamaals niet alleen op de velden moesten werken, maar ook allerlei huishoudelijke taken uitvoerden.

Noteer hoe oud deze beeldjes zijn en zoek de periode op in de tijdslijn.

Model van een beenhouwerij

Uit welk materiaal zijn ze gemaakt?

Kun je enkele taken herkennen?

Model van een bakkerij en een brouwerij, Antinoë

Ook modellen van boten werden meegegeven in het graf.

Deze boot heeft de zeilen gestreken, hij vaart dus stroom ..... waarts. In welke windrichting is dat?

Model van een schip, Sidmant el-Gebel

Deze boot heeft de zeilen gehesen, hij vaart dus stroom ..... waarts. In welke windrichting is dat?

In Egypte waren boten meestal niet van hout gemaakt want er groeiden weinig bomen. Voor zwaardere schepen werd duur hout ingevoerd.

Model van een schip, Sidmant el-Gebel

Uit welk eenvoudig, goedkoop en gemakkelijk te vervangen materiaal werden de kleinere boten gemaakt?

KUNSTENAARS

In de eerste plaats werden kunstenaars gezien als bezielers of scheppers van leven: men geloofde dat een beeld, reliëf of schildering magische eigenschappen had en weer levend kon worden door het opzeggen van de juiste teksten. De kunst gaf immers niet de zichtbare werkelijkheid weer, maar de wereld zoals hij werd geschapen: perfect en eeuwig.

Hoe tonen de Egyptenaren dat iemand belangrijk is?

Beelden en reliëfs waren beschilderd. Ook hier was er een afspraak:

mannen werden ..... gekleurd
en vrouwen .....

Amon/Toetanchamon,
Nieuwe Rijk: 18de dynastie

De uitzondering die de regel bevestigt: Amarna

In het Nieuwe Rijk schudde farao Amenhotep IV de religieuze en artistieke regels grondig door elkaar. Tijdens zijn Amarna-revolutie riep hij de zonnegod Aton uit tot enige god en stelde zichzelf aan als enige priester van zijn cultus. Vervolgens veranderde de koning zijn naam in Echnaton. Na zijn dood werd de klok weer teruggedraaid.

Vergelijk dit reliëf met de afbeeldingen die je al gezien hebt. Kan je de verschillen benoemen?

Beeldhouwersmodel van
Achnaton, el-Amarna/Achetaton?,
Nieuwe Rijk: 18de dynastie

Elke afbeelding moest de juiste verhoudingen hebben. Daarom werd het vlak eerst in vierkanten verdeeld.

Oefening met voeten, Ptolemaeische Tijd

Kunst was een belangrijk propagandamiddel voor het beleid van de farao en moest aan strikte regels beantwoorden. Dit neemt niet weg dat er bepaalde tendensen waren. Kleine verschillen in de uitbeelding van personen maken het mogelijk een afbeelding bij benadering te dateren aan de hand van zijn stijlkenmerken, ook al voldoet het werk aan de strenge normen van de officiële kunst en is het dus zeker geen realistisch portret.

DE VROLIJKE KANT VAN EGYPTE

Waarvoor dienen de 'torentjes' die de muzikanten op hun hoofd hebben? Omcirkel het juiste antwoord.

als versiering / om hun pruik op zijn plaats te houden / als parfum / om insecten af te weren

De Oude Egyptenaren hielden wel van een feestje. De muzikale ondersteuning daarvoor bestond meestal uit verscheidene snaarinstrumenten, één of meerdere fluiten en zangers. Het ritme werd aangegeven door handgeklap.

Fragment uit de reconstructie van het graf van Nacht, Thebe, Nieuwe Rijk: 18de dynastie

De elegante juwelen die de Egyptenaren droegen, spreken ook vandaag nog tot de verbeelding. De inspiratie voor motieven en kleuren haalden de Egyptenaren uit de natuur.

De uiteinden van deze ketting zijn gemodelleerd naar een plant. Als je de rebus oplost, vind je zijn naam!

B = P
-STET

- ANOE
-S
B = P

- HO

Thebe, westelijke oever: Dal der Koningen?, Nieuwe Rijk: 18de dynastie

Naast de religieuze en politieke kunst die we in tempels en graven terugvinden, zijn er ook andere kunstwerken bewaard. Egyptische kunstenaars maakten bij wijze van oefening of gewoon voor hun plezier vaak kleine afbeeldingen op goedkoop materiaal zoals potscherven of stukken kalksteen. Heel vaak staan op deze *ostraca* humoristische voorstellingen.

De muis en de kat, Nieuwe Rijk

De harpspelende aap, Nieuwe Rijk

Wat is er eigenaardig of grappig aan deze voorstellingen?

.....
.....

DE ARCHEOLOGIE

De belangrijkste taken van een museum zijn erfgoed bewaren, onderzoeken en toegankelijk maken voor het publiek. De archeologen van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis doen al sinds 1937 onderzoek in Egypte.

Een archeoloog zoekt naar materiële overblijfselen en sporen uit het verleden, maar archeologie is meer dan enkel graven! Zet in de juiste volgorde:

- Veldwerk
- Analyse en onderzoek van de vondsten
- Prospectie/verkenning
- Publicatie

Egypte heeft een zeer lange en rijke geschiedenis, er liggen dan ook heel wat schatten verborgen in het woestijnzand. De Belgische archeologen werken al geruime tijd op de site van **Elkab** in Opper-Egypte. Deze stad was het centrum van de cultus van de giergodin Nechbet en was duizenden jaren bewoond, van de tijd vóór de farao's tot de Ptolemaïsche periode.

**In 1937 vond men dit beeld:
Zoek het in de collectie en
vervolledig de fiche.**

Vindplaats: tempel van Nechbet te Elkab (het vroegere Necheb)

Materiaal: .....

Grootte: .....

Datering: .....

Wie/wat?: .....

Vandaag zijn onze archeologen in het Opper-Egyptische Qurta aan het werk. Ze ontdekten 180 rotstekeningen van wel 15 000 jaar oud! Hier hoefde men niet te graven: de gravures werden op rotsklippen gevonden, sommige tot 35 m hoog, waar ze al duizenden jaren aan weer en wind waren blootgesteld.

Wat zie je?

.....

.....

